

Łukasz Mazurczak

Przedawnienie typowych roszczeń regresowych ubezpieczycieli

Przedawnienie jest jedną z instytucji dawności, wiążącej z upływem czasu określone skutki prawne. Pierwotnym celem wprowadzenia tej instytucji było ograniczenie wierzycielowi w czasie możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń majątkowych. Stwierdzić należy, iż instytucja ta wywiera pozytywny wpływ na stabilizację stosunków prawnych, a jednocześnie odgrywa wobec wierzyciela rolę wychowawczą. Przedawnienie uwzględniane jest na wyraźny zarzut uprawnionego, nie może być on podniesiony w sposób dorozumiany, z kolei sąd nie uwzględnia go z urzędu. Co warte podkreślenia, przedawnienie roszczenia nie jest równoznaczne w skutkach z jego wygaśnięciem. Przedawnienie bowiem powoduje jedynie zmianę charakteru roszczenia poprzez przekształcenie w roszczenie niezpełne, a w konsekwencji istniejące zobowiązanie staje się zobowiązaniem naturalnym. Zobowiązanie takie ciągle istnieje, a spełniając je, dłużnik spełnia świadczenie należne.

*W polskim kodeksie cywilnym wyróżnić można trzy grupy przepisów regulujących zasady przedawniania roszczeń. Pierwszą z nich stanowią przepisy *lex generalis* zawarte w art. 117–125 k.c. Do drugiej grupy należą przepisy regulujące przedawnienie roszczeń z określonego stosunku zobowiązaniowego, np. umowy o dzieło, umowy spedycji, umowy ubezpieczenia. W trzeciej grupie znajdują się przepisy traktujące o konkretnych roszczeniach podmiotów w nich określonych, np. wzajemne roszczenia producenta i kontraktującego, roszczenia wynajmującego przeciwko najemcy. Roszczenie regresowe ubezpieczyciela powstaje wyłącznie w przypadku istnienia tak zwanego trójstronnego stosunku zobowiązaniowego, z jednej strony łączącego poszkodowanego ze sprawcą zdarzenia szkodowego, a z drugiej tegoż sprawcę z ubezpieczycielem. W konsekwencji faktu, iż w ramach regresu typowego ubezpieczyciel nabywa to samo roszczenie pierwotnie przysługujące ubezpieczonemu, za początek biegu terminu przedawnienia tegoż roszczenia uznaje się ten sam moment, w którym zaczyna biec termin przedawnienia roszczenia poszkodowanego wobec sprawcy. Wśród przedstawicieli doktryny pojawiały się rozbieżne koncepcje dotyczące określenia długości terminu przedawnienia tego roszczenia. Wśród nich wymienić można koncepcję uznającą, iż roszczenie to związane jest z prowadzoną przez ubezpieczyciela działalnością gospodarczą, a także głoszącą, że wynika ono z tytułu umowy ubezpieczenia i przedawnia się w terminach określonych dla tego typu roszczeń.*

Niniejsze opracowanie poddaje analizie przepisy traktujące o przedawnieniu roszczeń zawarte w kodeksie cywilnym oraz stanowi swoiste podsumowanie zarówno stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli doktryny, jak i orzecznictwa na temat terminów przedawnienia typowego roszczenia regresowego.

Słowa kluczowe: przedawnienie, termin przedawnienia, regres ubezpieczeniowy, regres typowy, roszczenie regresowe.

Uwagi wstępne

Zagadnienia związane z roszczeniami regresowymi ubezpieczycieli były przedmiotem analizy zarówno orzecznictwa, jak i przedstawicieli doktryny, w związku z czym obecnie mają one ugruntowany charakter. Jednakże nadal pojawiają się wątpliwości dotyczące terminów ich przedawnienia, co w dużej mierze jest skutkiem braku jasnego i wyraźnego uregulowania tej materii przez ustawodawcę. Konsekwencją tego są wątpliwości dotyczące nierzadko kwestii zasadniczych oraz konieczność ich rozstrzygnięcia w oparciu o charakter prawny tych roszczeń. W związku z faktem, że charakter ten jest inny w przypadku regresu typowego, a inny w przypadku regresu nietypowego, kwestia określenia terminów przedawnienia każdego z tych roszczeń winna być rozpatrywana oddzielnie. Niniejszy artykuł obejmował będzie kwestię przedawnienia typowych roszczeń regresowych.

Przedawnienie – obok prekluzji, zasiedzenia czy przemilczenia – jest jedną z instytucji dawności wiążącej z upływem czasu określone skutki prawne¹. Celem instytucji przedawnienia jest ograniczenie wierzycielowi w czasie możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń majątkowych. W założeniu ma ona likwidować niezgodności pomiędzy stanem faktycznym a stanem prawnym. Przy kształtowaniu ram tej instytucji ustawodawca uwzględnił interesy obu stron stosunku prawnego poprzez założenie, iż wierzyciel, który nie dochodzi wykonania należnego świadczenia, musi brać pod uwagę, że upływ czasu spowoduje osłabienie jego prawa, włącznie z jego wygaśnięciem. W tym miejscu warto podkreślić istotną rolę instytucji przedawnienia w systemie prawnym oraz jej funkcje stabilizacyjną i wychowawczą. Zauważenia wymaga, iż brak ograniczenia w czasie możliwości dochodzenia roszczeń majątkowych skutkowałby istotnymi konsekwencjami, wśród których warto wskazać na trudności dowodowe po stronie wierzyciela i dłużnika czy też na problemy ze skuteczną ochroną po stronie dłużnika. Niewątpliwie szybkie w czasie dochodzenie roszczeń przez wierzyciela sprzyja pewności prawa i ułatwia organizację wymiaru sprawiedliwości, w tym administrowanie sprawami toczącymi się przed sądami. W konsekwencji instytucja przedawnienia w sposób pozytywny oddziałuje na stabilizację stosunków prawnych, a jednocześnie odgrywa wobec wierzyciela rolę wychowawczą.

Przyjęto bowiem, iż trwająca odpowiednio długo bezczynność wierzyciela uprawnia dłużnika do założenia braku obowiązku spełnienia danego świadczenia. W ocenie ustawodawcy dłużnik nie powinien bezterminowo pozostawać w niepewności w zakresie spoczywających na nim obowiązków. Wątpliwości w zakresie prawnym uznano bowiem za zjawisko społecznie niepożądane, chociażby ze względu na wspomniane już trudności dowodowe, zwiększające się z upływem czasu. Może się bowiem okazać, iż ustalenie stanu prawnego na podstawie niekompletnego materiału dowodowego prowadzi do krzywdzących rozstrzygnięć². Co warte podkreślenia, przedawnienie uwzględniane jest na wyraźny zarzut uprawnionego, który to zarzut nie może być podniesiony w sposób dorozumiany i którego z kolei sąd nie uwzględni z urzędu. Podniesienie stosownego zarzutu jest zatem warunkiem niezbędnym powstania ustawowych skutków prawnych. W myśl ogólnej zasady wyrażonej w art. 6 k.c. ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających uwzględnienie zarzutu przedawnienia spoczywa na pozwanym.

¹ Por. M. Pyziak-Szafnicka, (w:) M. Pyziak-Szafnicka (red.), *Kodeks cywilny. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa–Kraków 2009, s. 1017 i nast.

² Por. Z. Radwański, *Prawo cywilne – część ogólna*, C.H. Beck, Warszawa 1997, s. 294.

Po określonym ustawowo terminie dłużnik, powołując się na stosowne postanowienia przepisów dotyczących instytucji przedawnienia, nabywa prawo uchylenia się od zaspokojenia roszczenia wierzyciela. Warto przy tym podkreślić, że przedawnienie roszczenia nie jest równoznaczne w skutkach z jego wygaśnięciem. Powoduje ono bowiem jedynie zmianę jego charakteru poprzez przekształcenie w roszczenie niezupełne, w konsekwencji czego istniejące zobowiązanie staje się zobowiązaniem naturalnym³.

W konsekwencji po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może się uchylić od jego zaspokojenia. Z kolei chcący dochodzić roszczenia wierzyciel po upływie terminu przedawnienia zostaje pozbawiony możliwości skorzystania z ochrony państwowej⁴. Jak już zauważono, upływ terminu przedawnienia brany jest pod uwagę wyłącznie na zarzut strony.

Z praktycznego punktu widzenia niezmiernie istotne jest, że roszczenia niezupełne nie podlegają przymusowej realizacji, a w przypadku upłynięcia terminu przedawnienia danego roszczenia przy jednoczesnym podniesieniu tego zarzutu przez dłużnika sąd oddali wniesione powództwo. Jak już podkreślono, roszczenie, które uległo przedawnieniu, nie podlega pełnej ochronie prawnej. Zgodnie jednak z orzecznictwem Sądu Najwyższego uznanie roszczenia przez dłużnika dokonane już po upływie terminu przedawnienia traktowane jest jako zrzeczenie się zarzutu przedawnienia⁵. W konsekwencji jeśli dłużnik spełni takie świadczenie, nie będzie mógł żądać jego zwrotu nawet w sytuacji, w której nie był świadomy czy to upływu terminu przedawnienia, czy też konsekwencji z tym związanych. Zrzeczenie się skorzystania z zarzutu przedawnienia nie może nastąpić jednak przed upływem terminu przedawnienia (zrzeczenie takie byłoby nieważne z mocy prawa). Obecnie nie budzi wątpliwości fakt, iż przedawnione zobowiązanie ciągle istnieje, a spełniając je, dłużnik spełnia świadczenie należne⁶.

1. Przepisy regulujące terminy przedawnienia

Uregulowania zawarte przez ustawodawcę w kodeksie cywilnym spowodowały, iż możemy wyróżnić trzy podstawowe grupy przepisów regulujących zasady przedawniania roszczeń. Pierwsza z nich dotyczy norm zawartych w części ogólnej kodeksu cywilnego mających funkcję *lex generalis* i stosowanych w przypadkach, gdy przepisy szczegółowe nie stanowią inaczej. Przepisy ogólne dotyczące instytucji przedawnienia zawarte są w art. 117–125 k.c. Zgodnie z treścią art. 117 § 1 k.c. co do zasady roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Dodatkowo § 2 przywołanego przepisu stanowi, iż po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się skorzystania z zarzutu przedawnienia.

Wprowadzoną na mocy art. 118 k.c. zasadą generalną jest, iż roszczenia przedawniają się po upływie 10 lat, a roszczenia o świadczenia okresowe oraz związane z prowadzeniem działalności gospodarczej po upływie 3 lat. W tym miejscu zauważenia wymaga, iż roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym podlegają szczególnemu terminowi przedawnienia, określonego w art. 442¹ k.c., który został dodany do kodeksu cywilnego w wyniku nowelizacji ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny⁷. Przepis ten różnicuje zasady przedawnienia w zależności od tego, czy szkoda dotyczy mienia, czy też osoby. Zgodnie z tre-

³ Por. uchwała SN z dnia 10 listopada 1995 r. (III CzP 156/95, OSNC 1996, nr 3, poz. 31).

⁴ Por. A. Stępień-Sporek, F. Sporek, *Przedawnienie i terminy zawite*, LexisNexis, Warszawa 2009, s. 30–34.

⁵ Orzeczenie SN z dnia 25 kwietnia 1974 r. (OSN 1975, poz. 49).

⁶ Por. uchwała SN z dnia 10 listopada 1995 r. (III CzP 156/95, OSNC 1996, nr 3, poz. 31).

⁷ Dz. U. Nr 80, poz. 538.

ścią art. 442¹ § 1 k.c. wpływ na bieg przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody mają dwa terminy: trzyletni *a tempore scientiae*, biegnący od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia, oraz dziesięcioletni *a tempore facti*, biegnący od dnia, w którym miało miejsce zdarzenie wywołujące szkodę. Wykładnia systemowa pozwala na przyjęcie, iż przepis ten dotyczy wyłącznie szkód na mieniu⁸. Gdy jednak szkoda jest skutkiem zbrodni lub występku, roszczenie o jej naprawienie ulega przedawnieniu z upływem 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na moment, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie odpowiedzialnej za jej naprawienie. Zasada ta została wyrażona w art. 442¹ § 2 k.c. i ma zastosowanie zarówno do szkód na mieniu, jak i na osobie. W odniesieniu do szkód osobowych zasada ta ma zastosowanie, pod warunkiem że upływ trzyletniego terminu z art. 442¹ § 3 k.c. nastąpiłby przed upływem terminu dwudziestoletniego⁹. Roszczenia *ex contractu* przedawniają się natomiast w terminie przewidzianym w kodeksie cywilnym dla umów danego rodzaju, o czym później.

Co do zasady terminy przedawnienia nie mogą być modyfikowane przez strony w drodze czynności prawnej i w tej materii przepisy prawa mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Wynika to wprost z art. 119 k.c., w myśl którego „terminy przedawnienia nie mogą być skraccane ani przedłużane przez czynność prawną”. Każdą umowę, która wprowadzałaby jakiegokolwiek zmiany w zakresie terminów przedawnienia, na mocy art. 58 k.c. należałoby uznać za nieważną. Ustawodawca dopuścił jednak możliwość zmiany terminów przedawnienia przez przepisy szczególne. Należą one do drugiej grupy przepisów regulujących przedawnienie roszczeń z określonego stosunku zobowiązaniowego jako całości. Wśród nich wymienić należy art. 646 k.c. dotyczący umowy o dzieło, art. 731 k.c., regulujący umowę rachunku bankowego, art. 778 k.c. traktujący o umowie przewozu osób, art. 792 k.c. regulujący umowy przewozu rzeczy czy też – w odniesieniu do umowy spedycji – art. 803 k.c. Do grupy tej należy także art. 819 k.c. odnoszący się do roszczeń z umowy ubezpieczenia, przedawniających się z upływem 3 lat. Zbiór ten dotyczy roszczeń wynikających nie tylko z treści danego stosunku zobowiązaniowego, lecz także z uregulowań ustawowych czy indywidualnych postanowień umownych. Przykładowo w odniesieniu do umowy spedycji Sąd Najwyższy przyjął, iż art. 803 k.c. dotyczy nie tylko roszczeń wynikających z samej umowy, lecz także wszelkich roszczeń wynikających ze stosunku prawnego spedycji¹⁰. Podobne stanowisko zawarte zostało także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1997 r., zgodnie z którym „zastrzeżona w umowie o dzieło kara umowna (art. 483 par 1 k.c.) przedawnia się wraz z przedawnieniem zobowiązania głównego (art. 646 k.c.)”¹¹, z czego wynika, iż termin z *essentialia negotii* rozciąga się na *accidentalialia negotii*. Przepisy w tak skategoryzowanej grupie dotyczą przedawnienia roszczeń wynikających z określonego stosunku zobowiązaniowego, czyli nie tylko roszczeń pomiędzy samymi stronami zawartej umowy, lecz także wszelkich roszczeń związanych z wykonywaniem danej umowy.

Z kolei trzecia grupa zawiera przepisy traktujące o konkretnych roszczeniach podmiotów w nich określonych. Do grupy tej należą normy zawarte w art. 624 k.c. – wzajemne roszczenia producenta i kontraktującego, art. 677 k.c. – roszczenia wynajmującego przeciwko najemcy,

⁸ Por. M. Balwicka-Szczyrba, *Przedawnienie roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej za szkody przyszłe na osobie*, Ars boni et aequi, Poznań 2008, s. 150–155.

⁹ Por. Z. Radwański, *Przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych w świetle znowelizowanego art. 442 k.c.*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 11, s. 594; G. Gaszewski, (w:) J. Ciszewski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2013, s. 750.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 24 lipca 2008 r. (IV CSK 86/08).

¹¹ II KKN 465/97, „Glosa” 1999, nr 1, s. 28.

art. 719 k.c. – roszczenie użyczającego przeciwko biorącemu do używania oraz art. 751 k.c. odnoszący się do roszczeń wynikających z tytułu umowy zlecenia.

Zgodnie z treścią art. 120 k.c. bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w dniu, w którym roszczenie stało się wymagalne. Mimo iż w przepisach prawa pojęcie wymagalności nie zostało zdefiniowane, powszechnie przyjmuje się, że jest to stan, w którym wierzyciel uzyskuje możliwość żądania zaspokojenia, a dłużnik zostaje obciążony obowiązkiem spełnienia świadczenia¹². Jak precyzuje orzecznictwo ubezpieczeniowe, wymagalność roszczenia rozumieć należy jako „stan, w którym ubezpieczony wierzyciel ma prawną, co powinno się odczytywać jako rzeczywistą, możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności o wypłatę świadczenia od dłużnika”¹³. W zależności od konkretnego przypadku roszczenia mogą stać się wymagalne w dniu wskazanym przez ustawodawcę, w wyniku stosownej czynności prawnej lub w dniu wynikającym z właściwości zobowiązania, w tym także niezwłocznie po jego powstaniu. Ze względu na liczbę możliwych przypadków początku wymagalności nie da się zawrzeć w jednej regule prawnej mającej zastosowanie do wszystkich stosunków prawnych, każdorazowo uzależnione jest to bowiem od charakteru i właściwości danego zobowiązania¹⁴. Warto także zasygnalizować istnienie funkcjonujących na mocy art. 121–125 k.c. instytucji zawieszenia oraz przerwania biegu przedawnienia.

2. Koncepcje dotyczące przedawnienia typowego roszczenia regresowego

W obecnym stanie prawnym, na mocy art. 828 k.c., ustawodawca ustanowił szczególny rodzaj subrogacji ustawowej (*cessio legis*), polegający na przejściu na ubezpieczyciela *ex lege* roszczenia ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za powstanie szkody. Dzięki tej regulacji mimo naprawienia szkody zapłata odszkodowania nie skutkuje wygaśnięciem wierzytelności powstałej w wyniku wyrządzenia szkody ubezpieczającemu. Regres ubezpieczeniowy stanowi szczególny rodzaj wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela, uregulowany w art. 518 § 1 pkt 4 k.c., zgodnie z którym osoba trzecia, spłacając wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej spłaty, jeżeli przewidują to przepisy szczególne. Takim przepisem szczególnym jest właśnie art. 828 k.c. Podkreślenia wymaga fakt, iż ustawodawca nie przyznał ubezpieczycielowi wprost, w postaci roszczenia regresowego, prawa do żądania od osoby odpowiedzialnej za szkodę zwrotu wypłaconego odszkodowania. Przepis art. 828 k.c. wprowadził konstrukcję prawną, zgodnie z którą z mocy prawa przechodzi na ubezpieczyciela roszczenie ubezpieczającego przeciwko sprawcy szkody. Ubezpieczyciel wstępuje tym samym w prawa poszkodowanego będącego wierzycielem. Wierzytelność nabyta przez ubezpieczyciela w wyniku zapłaty odszkodowania jest tą samą wierzytelnością, którą w granicach zapłaty miał ubezpieczający. Mamy tu do czynienia jedynie z przekształceniem podmiotowym roszczenia. Zauważenia wymaga, iż roszczenie regresowe ma charakter akcesoryjny – jego istnienie uzależnione jest od istnienia i – co ważne – spełnienia zobowiązania pierwotnego¹⁵.

Należy podkreślić, iż typowe roszczenie regresowe ubezpieczyciela powstaje tylko w przypadku istnienia dwóch różnych stosunków zobowiązaniowych. Pierwszego, łączącego poszkodowanego z osobą odpowiedzialną za powstanie szkody, oraz drugiego, związanego z relacją pomiędzy tymże sprawcą a ubezpieczycielem. Stosunek prawny ubezpieczenia, mimo że kreowany jest

¹² W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, LexisNexis, Warszawa 2002, s. 303.

¹³ Wyrok SN z dnia 15 października 2009 r. (I CSK 59/09).

¹⁴ Por. wyrok SN z dnia 12 lutego 1991 r. (III CRN 500/90, OSNC 1992, nr 7–8, poz. 137).

¹⁵ Por. T. Sangowski, *Regres ubezpieczeniowy*, PWE, Warszawa 1977, s. 21; M. Krajewski, *Umowa ubezpieczenia. Art. 805–834 KC. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 636.

w głównej mierze przez treść umowy ubezpieczenia, także składa się z kilku innych elementów wypełniających jego treść. „Czynność prawna, w tym umowa, kreuje stosunek zobowiązaniowy, zaś przez treść czynności prawnej należy rozumieć zawarte w oświadczeniu woli postanowienia określające skutki dokonanej czynności [...] czynność prawna wywołuje skutki prawne nie tylko w niej wyrażone, a więc objęte treścią oświadczenia woli, lecz również wynikające z ustawy, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów”¹⁶.

Zagadnienie przedawnienia roszczeń regresowych może być analizowane z różnych punktów widzenia. W pierwszej kolejności należy bowiem ustalić punkt, w którym rozpoczyna się bieg terminu przedawnienia, a dopiero w dalszej kolejności analizie poddana winna być kwestia długości terminu przedawnienia.

Zarówno w orzecznictwie, jak i wśród przedstawicieli doktryny brak jest wątpliwości co do początku biegu terminu przedawnienia typowego roszczenia regresowego. Zgodnie z wypracowanym stanowiskiem każdorazowo jest to ten sam moment, w którym zaczyna biec termin przedawnienia roszczenia poszkodowanego wobec podmiotu odpowiedzialnego za zdarzenie szkodowe. W konsekwencji stosowane są reguły odnoszące się do przedawnienia roszczeń wynikających ze stosunku prawnego, z którego wynika szkoda. Zatem termin ten zawsze rozpoczyna się w momencie właściwym dla roszczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego pomiędzy poszkodowanym a sprawcą. Co warto podkreślić, opisana powyżej zasada stanowi wyjątek od reguły ustanowionej na mocy art. 120 § 1 k.c., zgodnie z którą początek biegu terminu przedawnienia ściśle powiązany został z wymagalnością roszczenia. Z kolei w prezentowanym przypadku ubezpieczyciel ma *de facto* możliwość dowiedzenia się o początku biegu terminu przedawnienia dopiero w chwili zgłoszenia do niego roszczenia przez uprawnioną osobę. W tym miejscu warto zauważyć, iż ustawodawca przyznał ubezpieczającemu pierwszeństwo zaspokojenia pozostałej części roszczenia, jeśli ubezpieczyciel pokrył ją tylko częściowo. Celem przyświecającym ustawodawcy przy kształtowaniu tego typu rozwiązania był fakt, iż wskazanie innego momentu rozpoczynającego bieg terminu przedawnienia dla roszczenia zwrotnego ubezpieczyciela mogłoby w konsekwencji doprowadzić do obejścia normy z art. 828 § 1 zd. 2 k.c. i utrudnić lub wręcz uniemożliwić wykonanie prawa pierwszeństwa z uwagi na upływ terminu przedawnienia.

Jak już wspomniano, zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi co do zasady 10 lat, natomiast w przypadku roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – 3 lata. Z faktu wyraźnego wyodrębnienia roszczenia regresowego ubezpieczyciela w stosunku klasycznej do subrogacji z art. 518 k.c. wynika jego szczególny charakter. Ubezpieczyciel nie jest bowiem typową osobą trzecią w stosunku do podmiotu odpowiedzialnego za powstanie szkody. Co istotne, wypełniając postanowienia umowy ubezpieczenia poprzez wypłatę należnego odszkodowania, ubezpieczyciel wykonuje swoje własne zobowiązanie, a nie – jak to ma miejsce w przypadku klasycznej subrogacji – spłaca wierzyciela zamiast dłużnika¹⁷. Zgodnie z poglądem wypracowanym przez orzecznictwo czynności podejmowane przez podmiot gospodarczy traktowane są jako czynności wykonywane w ramach prowadzonej przez ten podmiot działalności gospodarczej, jeżeli można im przypisać normalny, funkcjonalny związek

¹⁶ A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, PWN, Warszawa 1999, s. 316; por. A. Klein, *Elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego*, PWN, Wrocław 1964, s. 9–10; A. Stelmachowski, *Zarys teorii prawa cywilnego*, PWN, Warszawa 1998, s. 233–234.

¹⁷ Por. M. Kloczewski, *Regres w prawie ubezpieczeniowym*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 1958, nr 9, s. 16.

z tą działalnością. Dotyczy to głównie czynności podejmowanych w celu realizacji zadań bezpośrednio związanych z przedmiotem działalności prowadzonej przez ten podmiot¹⁸.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 listopada 1998 r.¹⁹, zróżnicowanie terminów przedawnienia określonych w art. 118 k.c. zależy wyłącznie od kwalifikacji roszczenia pod względem jego związku z określonym rodzajem działalności. Termin ten nie jest więc uzależniony ani od rodzaju podmiotu, któremu przysługuje dane roszczenie, ani od tego, czy rozstrzygana sprawa ma charakter cywilny czy gospodarczy.

Jeśli uwzględnić zatem powyższe stwierdzenie oraz szczególny charakter roszczeń regresowych przysługujących wyłącznie ubezpieczycielowi, można zakwalifikować działalność ubezpieczeniową jako formę działalności gospodarczej, a powstające z mocy prawa roszczenie ubezpieczyciela za związane z tą działalnością. W konsekwencji takiego założenia, w myśl którego roszczenia wynikające z regresu typowego są roszczeniami związanymi z prowadzoną przez ubezpieczyciela działalnością gospodarczą, przedawniają się one z upływem 3 lat, licząc od momentu wymagalności, to jest od dnia wypłaty odszkodowania. Koncepcja ta nie spotkała się jednak z aprobatą ani przedstawicieli doktryny, ani orzecznictwa. Także w ocenie autora nie zasługuje ona na uwzględnienie, chociażby ze względu na fakt, iż jej zastosowanie skutkowałoby odmienną sytuacją prawną sprawcy w zależności od tego, czy szkoda przez niego wyrządzona została pokryta w ramach zawartej umowy ubezpieczenia oraz od tego kiedy świadczenie ubezpieczeniowe zostało spełnione.

W literaturze przedmiotu analizie poddano także pogląd, zgodnie z którym roszczenia wynikające z regresu typowego są roszczeniami z tytułu umowy ubezpieczenia i jako takie ulegają przedawnieniu w terminie właściwym dla tejże umowy.

Przedawnienie roszczeń z umowy ubezpieczenia uregulowane zostało w art. 819 k.c., który zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legis generalis* wyłącza możliwość zastosowania norm o przedawnieniu roszczeń zawartych w części ogólnej kodeksu cywilnego²⁰. Podkreślenia wymaga, iż przepis ten odnosi się do wszelkich roszczeń wynikających ze stosunku prawnego ubezpieczenia, o ile przepisy *lex specialis* nie przewidują szczególnego terminu przedawnienia w przypadku konkretnych roszczeń. Norma tego przepisu dotyczy zatem zarówno roszczeń przysługujących ubezpieczającemu, jak i na przykład roszczeń ubezpieczyciela o zapłatę składki ubezpieczeniowej²¹. Zdaniem F. Małysza termin z art. 819 k.c. „odnosi się w zasadzie do wszystkich roszczeń wynikających ze stosunku ubezpieczenia”²², a zatem także do przysługujących ubezpieczycielowi roszczeń regresowych. Jednakże – jak już wspomniano – przepis ten nie znajdzie zastosowania w sytuacjach, w których przepis prawa reguluje przedawnienie poszczególnych roszczeń w sposób odmienny. W ocenie A. Szpunara ze względu na fakt, iż termin ten znajduje zastosowanie także w przypadku umów ubezpieczenia z udziałem osób trzecich, nie można zgodzić się ze stanowiskiem, zgodnie z którym ma on zastosowanie wyłącznie do stron umowy ubezpieczenia²³.

¹⁸ Por. wyrok SA w Katowicach z dnia 20 grudnia 2002 r. (I ACa 701/02, OSA 2003, nr 9, s. 39).

¹⁹ III CKN 6/98, LEX nr 50677.

²⁰ Por. B. Kordasiewicz, *Problematyka dawności*, (w:) Z. Radwański (red.), *System prawa prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne – część ogólna*, C.H. Beck, Warszawa 2002, s. 544.

²¹ Por. H. Ciepla, *Umowa ubezpieczenia*, (w:) G. Bieniek (red.), *Komentarz do kodeksu cywilnego*, ks. 3, *Zobowiązania*, t. 2, LexisNexis, Warszawa 2011, s. 543.

²² F. Małysz, *Przedawnienie roszczeń z umowy ubezpieczenia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1996, nr 4–5, s. 6.

²³ A. Szpunar, *Glosa do wyroku z 31 maja 1985 r.*, „Państwo i Prawo” 1987, nr 2–3, s. 138.

Przy uwzględnieniu powyższych argumentów analizy wymaga kwestia, czy terminy przedawnienia roszczeń regresowych ubezpieczycieli mogą być krótsze niż te wynikające z pierwotnego stosunku zobowiązaniowego pomiędzy poszkodowanym a osobą odpowiedzialną za szkodę, z czym wiązałyby się kwalifikowanie ich jako roszczeń wynikających z umowy ubezpieczenia bądź też jako ściśle związanych z działalnością prowadzoną przez ubezpieczycieli. Gdybyśmy odpowiedzieli pozytywnie na tak postawione pytanie, roszczenie ubezpieczyciela przedawniałoby się w każdym przypadku, na mocy art. 118 k.c. *in fine* lub art. 819 k.c., z upływem 3 lat. W takim przypadku ograniczenie to znajdowałoby zastosowanie zawsze, gdy dla roszczenia ze stosunku poszkodowany–sprawca przewidziany byłby termin dłuższy niż trzyletni. Przyjęcie takiej koncepcji skutkowałoby wprowadzeniem stałego, alternatywnego terminu przedawnienia. Początek biegu przedawnienia ustalany byłby zgodnie ze wspomnianymi wcześniej regułami, z kolei koniec, o ile pierwotny termin byłby dłuższy niż 3 lata, byłby zredukowany do 3 lat. W ocenie autora stanowisko takie nie znajduje potwierdzenia w obowiązującym stanie prawnym.

Zgodnie z przeważającym w doktrynie poglądem roszczenie regresowe ubezpieczyciela nie jest bowiem roszczeniem wynikającym z umowy ubezpieczenia, co skutkuje brakiem możliwości zastosowania do tych roszczeń art. 819 § 1 k.c. Przyjmuje się, iż w przypadku regresu typowego ubezpieczyciel przejmuje roszczenie pierwotnie przysługujące poszkodowanemu. Roszczenie to może wynikać z czynu niedozwolonego lub niewłaściwie wykonanej umowy. W konsekwencji roszczenie zwrotne ubezpieczyciela podlega różnym terminom przedawnienia²⁴. Analizując różne przepisy regulujące kwestię przedawnienia roszczeń, przy uwzględnieniu złożoności samej umowy ubezpieczenia (*essentialia, accidentalia, naturalia negotii*) oraz skutków przez nią wywoływanych, zdaniem M. Krzezińskiego można dojść do odmiennych wniosków²⁵. Podkreśla on, że roszczenie regresowe ubezpieczyciela bez wątpienia związane jest z umową ubezpieczenia, zaś sam fakt, iż nie powstaje ono pomiędzy stronami tej umowy, nie jest decydujący. Jak już wspomniano, terminy przedawnienia roszczeń głównych rozciągają się bowiem na pozostałe roszczenia wynikające z innych elementów umowy ubezpieczenia, czyli ze stosunku prawnego ubezpieczenia. Z drugiej strony M. Krzeziński uwzględnia w swojej teorii fakt, iż art. 828 § 1 k.c. ma charakter *ius dispositivum*. Jak szczegółowo opisano powyżej, strony umowy ubezpieczenia mają swobodę wprowadzenia uregulowania przewidującego, że na ubezpieczyciela nie przejdą roszczenia ubezpieczającego w stosunku do osoby odpowiedzialnej za spowodowanie szkody lub że roszczenia te przejdą na ubezpieczyciela na innej podstawie prawnej²⁶. W konsekwencji powyższego można przyjąć, że roszczenie regresowe ubezpieczyciela nie jest elementem istotnym (*naturalia negotii*) umowy ubezpieczenia. Jeżeli bowiem strony umowy ubezpieczenia nie wyłączą stosowania art. 828 k.c., to ze względu na to, że czynność prawna wywołuje dodatkowo skutki wynikające z ustawy, w tym z przepisów *ius dispositivum*, wynikające z normy tego przepisu roszczenie staje się treścią stosunku prawnego ubezpieczenia²⁷. Z kolei w ocenie

²⁴ Por. J. Ławrynowicz, *Glosa do wyroku z dnia 31 maja 1985 r., III CRN 148/85*, „Nowe Prawo” 1989, nr 2–3, s. 220; J. Myszkowski, *Przedawnienie roszczeń w ubezpieczeniach gospodarczych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2003, nr 3–4, s. 34; J. Myszkowski, *Nowe spojrzenie na nietypowe roszczenie zwrotne*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2004, nr 11–12, s. 27; M. Kujawa, *Roszczenie regresowe*, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Zdrowotnych” 2002, nr 8, s. 32.

²⁵ M. Krzeziński, *Terminy przedawnienia roszczeń regresowych zakładów ubezpieczeń*, „Gazeta Ubezpieczeniowa” z 8 marca 2005 r.

²⁶ Por. M. Krajewski, *Umowa ubezpieczenia. Art. 805–834 KC. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2004, s. 262.

²⁷ Por. A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *op. cit.*, s. 316.

M. Świącickiego regres ubezpieczyciela stanowi przyjęty na mocy ustawy uzupełniający składnik umowy ubezpieczenia²⁸.

W związku z faktem, iż roszczenia związane ze stosunkiem ubezpieczenia są roszczeniami majątkowymi, na mocy art. 117 § 1 k.c. podlegają one przedawnieniu, co oznacza, iż zobowiązany uzyskuje możliwość uchylenia się od zaspokojenia roszczenia po upływie określonego prawem terminu, pod warunkiem że nie zrzekł się korzystania z takiego zarzutu. W kontekście roszczeń wywodzonych na mocy art. 828 k.c. kluczowe znaczenie ma reguła mówiąca, iż wstępujący w prawa zaspokojonego wierzyciela ubezpieczyciel zawsze nabywa to samo roszczenie przysługujące pierwotnie ubezpieczającemu. Fakt, iż nie jest to roszczenie nowe, ma swoje znamienne konsekwencje przy ustalaniu terminu przedawnienia. Pozycja dłużnika wobec towarzystwa ubezpieczeń nie może być bowiem gorsza od jego pozycji wobec poszkodowanego, gdyby ten nie zawarł umowy ubezpieczenia i to on – jako pierwotny wierzyciel – miałby roszczenie o naprawienie szkody. Jest tak dlatego, że ubezpieczyciel przejmuje roszczenie pierwotne przysługujące poszkodowanemu i wchodzi w jego sytuację prawną, co powszechnie określane jest mianem subrogacji, czyli podstawienia wierzyciela²⁹.

W konsekwencji roszczenia regresowe ubezpieczycieli ulegają przedawnieniu na takich samych zasadach, na jakich przedawnia się pierwotne roszczenie ubezpieczającego wobec osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę w ubezpieczonym mieniu. Przykładowo co do zasady będzie to termin trzyletni (*a tempore scientiae*) dla roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych oraz każdorazowo termin dziesięcioletni (*a tempore facti*). Z kolei na mocy art. 442¹ k.c. w przypadku szkód będących skutkiem zbrodni lub występku roszczenie o naprawienie szkody przedawni się z upływem 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa. Nie ma przy tym znaczenia data, w której poszkodowany dowiedział się o szkodzie oraz o osobie zobowiązanej do jej naprawienia.

W tym miejscu zasygnalizowania wymagają wątpliwości, jakie nasuwają się, jeżeli w chwili zapłaty odszkodowania sprawca zdarzenia nie był znany. W ocenie części przedstawicieli doktryny treść przepisu art. 442¹ § 1 zd. 1 uprawnia do przyjęcia, iż bieg przedawnienia rozpoczyna się dopiero w dniu, w którym ubezpieczyciel powziął informację o osobie zobowiązanej do naprawienia szkody. Przykładowo, na gruncie poprzednio obowiązującego art. 442 § 1 pogląd taki wyraził T. Sangowski³⁰.

Ubezpieczyciel nabywa zatem typowe roszczenie zwrotne z chwilą wypłaty odszkodowania ubezpieczonemu, jednakowoż bieg przedawnienia co do zasady rozpoczyna się już w dniu powstania szkody, a sam fakt nabycia wiarygodności nie skutkuje przerwaniem biegu przedawnienia roszczenia w stosunku do sprawcy szkody. W konsekwencji rzeczywisty termin przedawnienia typowego roszczenia regresowego jest różnicą pomiędzy terminem przysługującym poszkodowanemu, określonym przez stosowny przepis prawa, a okresem, jaki upłynął od momentu wymagalności tego roszczenia do chwili wypłaty odszkodowania na rzecz poszkodowanego, czego skutkiem jest przekształcenie podmiotowe omawianego roszczenia³¹. Co warte zauważenia, bieg przedawnienia nie ulega przerwaniu czy też zawieszeniu w wyniku zapłaty odszkodowania przez ubezpieczyciela. Potwierdził to Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia

²⁸ M. Świącicki, *Prawo pracy*, PWN, Warszawa 1970, s. 178.

²⁹ Por. J. Winiarz (red.), *Kodeks cywilny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1989, s. 742.

³⁰ T. Sangowski, *op. cit.*, s. 103.

³¹ Por. E. Kowalewski *et al.*, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza „Branta”, Bydgoszcz–Toruń 2002, s. 238.

31 maja 1985 r.³² uznał, iż „roszczenia regresowe zakładu ubezpieczeń ulegają przedawnieniu (art. 117 § 1 k.c.) w takich warunkach, w których przedawnia się nabyte przezeń roszczenie ubezpieczającego do osoby trzeciej, odpowiedzialnej za szkodę w ubezpieczonym mieniu (art. 828 § 1 k.c.). Ubezpieczyciel zatem, wstępując w miejsce ubezpieczającego (art. 518 § 1 pkt 4 k.c.), nabywa do osoby trzeciej roszczenie z takim ograniczonym terminem przedawnienia, jaki – po odliczeniu okresu, który do tego czasu upłynął – pozostawał ubezpieczającemu na dzień zapłaty odszkodowania do dochodzenia od tej osoby wynagrodzenia wyrządzonej mu szkody”. W analizowanym przez Sąd stanie faktycznym pozwani dopuścili się kradzieży, a ich czyn został w postępowaniu karnym zakwalifikowany jako występki. Roszczenie zwrotne nie uległo przedawnieniu, bowiem od chwili dokonania kradzieży nie upłynął termin właściwy dla tego typu czynów, który wynosił 10 lat. Co warte zauważenia, w uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy uznał roszczenie regresowe z art. 828 k.c. za szczególny przypadek subrogacji.

Powyższy wyrok zapadł na gruncie stanu faktycznego, w którym Państwowy Zakład Ubezpieczeń w dniu 20 listopada 1973 r. wypłacił odszkodowanie ubezpieczeniowe za szkodę spowodowaną w związku z włamaniem do autobusu należącego do ubezpieczonego przedsiębiorstwa i w konsekwencji kradzieży ubezpieczonego mienia. Dwaj sprawcy zdarzenia zostali ustaleni i skazani prawomocnymi wyrokami na kary pozbawienia wolności. W dniu 3 sierpnia 1981 r. PZU wniósł pozew z żądaniem zasądzenia od sprawców zwrotu wypłaconego odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami i kosztów procesu. Rozpatrujący sprawę sąd rejonowy, powołując się na art. 442 § 1 k.c.³³, oddalił powództwo, uznając je za przedawnione. Złożona rewizja została oddalona przez sąd wojewódzki, który dokonał korekty stanowiska sądu rejonowego wyłącznie w zakresie przepisu właściwego dla ustalenia okresu przedawnienia, wskazując na art. 819 k.c. jako właściwy. Sąd wojewódzki przyjął zatem, iż w analizowanej sprawie zastosowanie będzie miał trzyletni okres przedawnienia, liczony od dnia zapłaty odszkodowania. W wyniku rewizji nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego Sąd Najwyższy uchylił wyrok sądu wojewódzkiego oraz poprzedzający go wyrok sądu rejonowego i sprawę przekazał sądowi niższej instancji do ponownego rozpatrzenia. Jak uznał Sąd Najwyższy, przewidziane w art. 828 k.c. roszczenie regresowe jest roszczeniem pochodnym i należy je traktować jako tę samą wierzytelność, która przysługuje ubezpieczonemu do sprawcy zdarzenia szkodowego. Jak stwierdzono w omawianym wyroku, w art. 828 § 1 k.c. ustawodawca ustanowił „szczególny przypadek podstawienia (subrogacji), o którym mowa w art. 518 § 1 pkt 4 i 3 k.c.” W konsekwencji takiego uregulowania do zakładu ubezpieczeń zastosowanie mają, na mocy art. 513 k.c., takie same ograniczenia przy dochodzeniu roszczenia zwrotnego, jakie przysługiwałyby sprawcy przeciwko poszkodowanemu. Jednym z tych ograniczeń jest ustanowione treścią art. 117 k.c. przedawnienie roszczenia. W przypadku towarzystwa ubezpieczeń termin ten biegnie zatem nie od momentu spełnienia

³² Wyrok SN z dnia 31 maja 1985 r. (III CRN 148/85, OSN 1986, nr 3, poz. 34) wraz z glosami J. Ławrynowicza, *op. cit.*, s. 218 i A. Szpunara, *op. cit.*, s. 137 oraz A. Szpunar, *O roszczeniach regresowych zakładu ubezpieczeń*, „Nowe Prawo” 1990, nr 7–9, s. 40; Z. Szymański, *op. cit.*, s. 135–138; por. także uzasadnienie uchwały SN z dnia 8 stycznia 1991 r. (III CZP 71/90, OSNP 1991, z. 7, poz. 82) oraz uwagi zawarte w uzasadnieniu postanowienia SN z dnia 30 września 1977 r. (I CZ 91/77, OSNCP 1978, z. 10, poz. 181).

³³ Art. 442. § 1 k.c. Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. § 2. Jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

świadczenia ubezpieczeniowego, lecz – jak to wynika z art. 120 k.c. – od daty, w której roszczenie poszkodowanego do sprawcy szkody stało się wymagalne³⁴. W omawianym wyroku Sąd Najwyższy zwrócił uwagę także na błędne określenie przez sąd wojewódzki art. 819 k.c. jako właściwego dla ustalenia terminu przedawnienia w analizowanym stanie faktycznym. Artykuł ten bowiem reguluje kwestię przedawnienia roszczeń wynikających ze stosunku ubezpieczenia. A jak trafnie zauważył Sąd Najwyższy, takowy nie łączył PZU ze sprawcami kradzieży. W ocenie Sądu roszczenie zakładu ubezpieczeń nie uległo przedawnieniu, gdyż sprawcy włamania i zaboru mienia popełnili czyn niedozwolony, w konsekwencji którego zostali skazani za popełnione przestępstwo. W związku z tym roszczenie o naprawienie szkody spowodowanej tym czynem uległo przedawnieniu w oparciu o ówczesnie obowiązujący art. 442 § 2 k.c. przewidujący w takich okolicznościach dziesięcioletni termin przedawnienia. Tym samym Sąd Najwyższy skorygował interpretację sądu rejonowego, który przyjął trzyletni termin przedawnienia wynikający z ówczesnego art. 442 § 1 k.c. Pomimo upływu czasu powyższe stanowisko Sądu Najwyższego do dziś zachowuje aktualność. Stanowisko to Sąd Najwyższy podtrzymał przykładowo w wyroku z dnia 15 stycznia 2010 r.³⁵

Uwagi końcowe

Podsumowując powyższe, uznać należy, iż osoba trzecia może odmówić spełnienia świadczenia regresowego, mimo iż upływ terminu przedawnienia nastąpił dopiero po przejściu wierzytelności na ubezpieczyciela. Stanowisko to zostało powszechnie zaaprobowane i obecnie nie budzi kontrowersji. Co warto podkreślić, w przypadku regresu typowego roszczenie ubezpieczyciela wobec osoby odpowiedzialnej za powstanie szkody nie jest roszczeniem z umowy ubezpieczenia. Jest ono tym samym roszczeniem, które przysługiwało ubezpieczonemu przeciwko sprawcy szkody, i podlega ono takiemu samemu reżimowi prawnemu, także w odniesieniu do terminów przedawnienia. Nie będzie miał w tym przypadku zastosowania okres przedawnienia właściwy dla roszczeń z tytułu umowy ubezpieczenia, lecz termin właściwy dla danego roszczenia. Będzie to zatem ten sam termin, jaki przysługiwałby ubezpieczonemu, który dochodziłby danego roszczenia samodzielnie. Fakt przejścia roszczenia na ubezpieczyciela nie przerywa ani nie zawiesza terminu przedawnienia roszczeń regresowych. Nie zmienia tego nawet fakt, iż niejednokrotnie termin ten jest bardzo krótki. Przykładowo termin przedawnienia roszczeń wobec przewoźnika z tytułu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia przesyłki wynosi rok.

Bibliografia

- Balwicka-Szczyrba M., *Przedawnienie roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej za szkody przyszłe na osobie*, Ars boni et aequi, Poznań 2008.
- Bieniek G. (red.), *Komentarz do kodeksu cywilnego*, ks. 3, *Zobowiązania*, t. 2, LexisNexis, Warszawa 2011.
- Ciszewski J. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2013.
- Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, LexisNexis, Warszawa 2002.
- Klein A., *Elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego*, PWN, Wrocław 1964.
- Kłoczewski M., *Regres w prawie ubezpieczeniowym*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 1958, nr 9.

³⁴ Por. J. Ławrynowicz, *op. cit.*, s. 220.

³⁵ I CSK 166/09, OSNC 2010, nr 9, poz. 122.

- Kowalewski E. *et al.*, *Prawo ubezpieczeń gospodarczych*, Oficyna Wydawnicza „Branta”, Bydgoszcz–Toruń 2002.
- Krajewski M., *Umowa ubezpieczenia. Art. 805–834 KC. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
- Krajewski M., *Umowa ubezpieczenia. Art. 805–834 KC. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Krzemiński M., *Terminy przedawnienia roszczeń regresowych zakładów ubezpieczeń*, „Gazeta Ubezpieczeniowa” z 8 marca 2005 r.
- Kujawa M., *Roszczenie regresowe*, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Zdrowotnych” 2002, nr 8.
- Małysz F., *Przedawnienie roszczeń z umowy ubezpieczenia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1996, nr 4–5.
- Myszkowski J., *Nowe spojrzenie na nietypowe roszczenie zwrotne*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2004, nr 11–12.
- Myszkowski J., *Przedawnienie roszczeń w ubezpieczeniach gospodarczych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe” 2003, nr 3–4.
- Pyziak-Szafnicka M. (red.), *Kodeks cywilny. Część ogólna*, Wolters Kluwer, Warszawa–Kraków 2009.
- Radwański Z., *Prawo cywilne – część ogólna*, C.H. Beck, Warszawa 1997.
- Radwański Z., *Przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych w świetle znowelizowanego art. 442 k.c.*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 11.
- Radwański Z. (red.), *System prawa prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna*, C.H. Beck, Warszawa 2002.
- Sangowski T., *Regres ubezpieczeniowy*, PWE, Warszawa 1977.
- Stelmachowski A., *Zarys teorii prawa cywilnego*, PWN, Warszawa 1998.
- Stępień-Sporek A., Sporek F., *Przedawnienie i terminy zawite*, LexisNexis, Warszawa 2009.
- Święcicki M., *Prawo pracy*, PWN, Warszawa 1970.
- Winiarz J., *Kodeks cywilny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1989.
- Wolter A., Ignatowicz J., Stefaniuk K., *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, PWN, Warszawa 1999.

Summary of the article

Limitation of standard insurers' recourse claims

Claims barred by statute of limitation, prescription and concealment are strictly connected with the legal consequences resulting from the passage of time. The aim of limitation of insurance claims is to delay creditor's possibility to effectively recover the material claims. This institution is said to introduce a stabilization of legal relationship on the market and play an educational role as far as a creditor is considered. Limitation of claim is accepted at the request of a party entitled, however the court is not accepting it automatically. It should be highlighted that the limitation of claims is not equal with its expiration. Limitation causes a change of claim character by transferring this claim into a natural claim. This claim still exists and a person is obliged to satisfy it.

*Polish Civil Code distinguishes three groups of provisions regulating the limitation of claims. The first group are the provisions *lex generalis* included in article 117-125 of the Civil Code. The second group are the provisions regulating claims pertaining to the specific task contract, agreement forwarding, insurance agreement. The third group are the provisions pertaining to claims of specific entities claims: mutual claims of a producer and a contracting party, claim of a tenant against a landlord. Limitation of claims of an insurer is said to occur only in case when there is so called trilateral commitment. In this commitment, an injured party is connected with a perpetrator and a perpetrator is connected with an insurer. In the consequence, as far as standard recourse is concerned, an insurer gains the initial claim of an insured. Deadline for a recourse of this type of claims is the same as the moment of recourse deadline for an injured party claim against a perpetrator. Many controversy concerning the way of calculating limitation period has appeared. Some experts are of the opinion that these type of claim is connected with the business activity conducted by an insurer. There is also an opinion that this type of claim results from an insurance agreement and the limitation period should be determined according to it.*

The following article analyses the provisions concerning the limitation of claims included in the Civil Code. The author summarizes opinions of experts and the jurisdiction concerning the limitation period.

Keywords: limitation, limitation period, insurance recourse, standard recourse, claim barred by statute of limitation.

Mgr **Łukasz Mazurczak**, absolwent studiów doktoranckich w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk i Podyplomowych Studiów Prawa Ubezpieczeń na Uniwersytecie Warszawskim; kierownik Działu Likwidacji Szkód Ubezpieczeniowych Eksperti NEMU Sp. z o.o.